

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

VI. Dignitas Legatorum Proconsularium, ex Spartiano. Falsces & vehiculum. Apparitio. magistratum gerebant. dabant tutores. & vindictâ apud eos manumitti poterat. Contrarium docet Paulus, scilicet ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

imperium non omisit. quod deinde sequen-
tibus Imperatoribus delatum est, qui ex eo
dicti sunt etiam sapissime Proconsoles; ut
patet è variis inscriptionibus antiquis, & ex
epistola Heliogabali apud Dionem, qui se
ad *sumaror* seu Proconsulem inscripsit. Quod
eo consilio mihi videtur Augustus instituisse,
ut Proconsoles, qui provincias populi admi-
nistrabant, se auspiciis Augusti, qui summus
erat Proconsul, eas gerere non ignorarent.
Itaque illud erat eximium in Principe, quòd
etsi Proconsoles à provinciis reduces por-
tam Romæ ingressi deponerent imperium,
ut docuit Vlpianus, tamen id datum Augu-
sto & ceteris Principibus ut etiam intra pom-
erium Urbis proconsulare imperium reti-
nerent, teste Dione. Quare ut aliquod dis-
crimen superesset inter Augustum & Cæsa-
rem, Antoninus Imperator Marco Aurelio
appellacione Cæsaris à se donato tribuni-
tiam potestatem contulit, & proconsulare
imperium *extra Urbem*, ut loquitur Capito-
linus, non autem intra Urbis pomerium. Ita-
que assentiri non possumus viris eruditis, qui
existimant vanam esse adjectionem illam,
extra Urbem, in loco Capitolini laudato.
Nam, inquit illi, imperium proconsulare
extra Urbem tantum fuit. Quod verum in
ceteris omnibus, præter solum Prin-
cipem.

V. Ex eodem autem Augusti instituto,
provinciarum Præfectis, si Consulares es-
sent, tres Legati adjungebantur; unus au-
tem Legatus, si essent Prætorij; quemad-
modum observat Dio. Eos verò Legatos
non pro arbitrio suo sibi Proconsul quisque
legebat, sed ei dabatur à Senatu. Vnde Ca-
pitulinus adnotavit, Gordiano Proconsuli
Africæ filium ejus à Senatu Legatum fuisse
datum. Quia verò Principes hanc Senatus
auctoritatem debilitaverant, Probus Impe-
rator ejus restaurandæ cupidus *permisit patri-
bus ut Proconsoles crearent, Legatos Proconsuli-
bus darent.* Legati autem dati Proconsulibus,
ut in partem curarum venirent, & admini-
strandæ provinciæ onere illos levarent,
quemadmodum rectè adnotavit Appianus:
*ὅ τῶν ἡγεμόνῃ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔστιν ἐπιπέδιος εἰς
βουλήν.* Quod ex libera Reipublicæ institu-
tis profectum, ut patet è locis Varronis &
Ciceronis, quos viri docti collegerunt.
Quare statim atque Proconsul ingressus es-
set provinciam, mandare jurisdictionem
suam Legato debebat. Legatus enim nihil
proprium habebat, nisi ei mandata esset ju-
risdictio, quam ei adimere Proconsul non
poterat inconsulto Principe, quemadmo-
dum nec potestatem gladij sibi datam ad Le-
gatum transferre. Ideò que si quid esset quod

maorem animadversionem exigeret, rejice-
re apud Proconsulem Legatus debebat. Ne-
que enim jus habebat animadvertendi, coër-
cendi, vel atrociter verberandi: quamvis
caussas criminales audire posset, ea condi-
tione, ut præauditas custodias ad Proconsu-
lem remitteret. Si quid etiam incidere ar-
dui, Legatus non Principem consulebat, sed
Proconsulem suum, qui ad ejus consultatio-
nes respondebat.

VI. De Legatis Proconsulis intelligendus
est Spartianus, ex quo quanta esset eorum
dignitas colligi potest. Falces enim illis præ-
ferebantur, privati ab eorum amplexu arce-
bantur; usque datum ut in vehiculo æquè
ac Proconsoles sederent. Elegans est locus
de Severo: *Acta quæstura Sardinienfi, legatio-
nem Proconsulis Africa accepit. In qua legatione
quum cum quidam municipum suorum Leptita-
nus, præcedentibus fascibus, ut antiquum conti-
nubernalem ipse plebeius amplexus esset, sustibus
eum sub elogio ejusdem præconis cecidit: Lega-
tum populi Romani homo plebeius temerè
amplecti nolito. Ex quo factum est ut in vehi-
culo etiam Legati sederent.* Vnde apparitio
communis erat Proconsuli & ejus Legatis, ut
docent Arcadius & Honorius. Itaque dubi-
tandum non est quin Legati Proconsulum à
privatorum forte remoti, verum magistrat-
rum gererent. Quare tutores dare poterant,
etsi tutoris datio esset actus legitimus; &
apud eos vindictam manumitti poterat, ut doc-
cet verbis conceptis Paulus I C. Non me la-
tet in contrarium sensum Paulum trahi à
summo viro Cujacio, addita ad textum ne-
gatione, ut conciliet hanc legem cum Mar-
ciano, qui disertè scripsit Proconsoles qui-
dem statim quam Urbem egressi fuerint, ha-
bere jurisdictionem, non contentiosam, sed
voluntariam; unde & manumissiones & ad-
optiones apud eos fieri possunt: *Apud Lega-
tum verò Proconsulis nemo manumittere potest,
quia non habet jurisdictionem talem.* Plures
conciliandæ hujus ἀπορία, modos com-
menti sunt eruditi viri, repudiata negatione
quam superioris legis textui Cujacius injece-
rat. Sed non est quòd tantopere laborent in
re facili. Discrimen assignat Marcianus Pro-
consulis & Legati. Ille insignia proconsula-
tus gerit statim atque Urbem egressus est, &
potestatem exercet antequam ingrediarur
provinciam, non contentiosæ quidem juris-
dictionis, sed voluntariæ, ita ut apud eum
manumissiones & adoptiones fieri possint.
Legatus verò ne voluntaria quidem jurisdi-
ctione uti potest; quia nulla illi mandari po-
test à Proconsule, nisi ut ea utatur in provin-
cia; sed post adventum suum, mandatam ju-
risdictionem exercet, jus dicendo, judices

L. 6. §. 11.

L. 6. §. 11.

Spartianus.

Capitulinus in suo Arcadio...

L. 1. C. De appo-
tibus Proconsu-
lis & Legatis lib. 17.
1. pen. off. de offic.
Proconf. & Leg.
L. 17. ff. de manu-
missionibus vindicta.
L. 1. & 1. ff. de
officio Proconf.

Dio. 11.

Capitulinus in
Gordiano, (Cum
Gordiano Pro-
consuli Africam
Legatum dedit.)

Cujac. 1. 1. Obser-
vat. c. 1.

L. 1. §. 11. ff. de
off. Proconf.

L. 4. ff. cod.

L. 4. d. 7.

L. 11.

L. 4. ff. cod.

dando, tutores constituendo, & manumissionibus apud se factis.

D. & C. de offic. Adif.

VII. Itaque falluntur viri docti qui inter privatas personas hos Legatos referunt, eosque inter Assessores numerant. Etenim Assessores erant Juris studiosi, quos magistratus sibi ut consiliorum participes adfiscabant. Itaque quamvis jus non dicerent, nec pronuntiarent, ab eorum tamen sententia vix magistratus recedebant; ut colligitur ex Augustino, cum verba facit de Alipio assessorum exercente. Elegans est locus Iosephi, dum comparationem instituit Iudaeorum cum Romanis in legum patriarum peritia. Illos enim de suis legibus citius responsuros asserit quam de nomine proprio; hos autem ignorantiam suam profiteri, cum Praesides provinciarum Assessores sibi assumant, qui peritiam legum in judiciis praestent. Ceterum privati erant omnino, adeo ut absente magistratu nec causas audire nec libellis subscribere possent. Attamen ex instituto Alexandri Severi, salaria illis constituta sunt: *Assessoribus salaria instituit; quamvis saepe dixerit eos esse promovendos qui per se Republicam administrare possent, non per Assessores.* Quod exemplo Pescennij decretum est. Hic enim, teste Spartiano, *addidit Consiliariis salaria, ne eos gravarent quibus adsidebant, dicens iudicem nec debere dare nec accipere.* Annonas quoque Assessores et publico praestari solitas testatur Theodosius. Ne autem immensis sumptibus premeretur ararium, unico tantum Assessorum annona e publico constituta sunt; quemadmodum docuit Iustinianus in Novella de mandatis Principum; ubi Praesidibus praecipit ut virum gravem & manibus castum adhibeant consiliis suis, qui contentus sit iis quae a fisco praestantur, quaeque ab iis amoveri possit, si quid contra spem illorum egerit. Quare non erat cur viri docti sibi persuaderent Legatos in Assessorum numerum referendos, Assessoresque vocari in Novellis xxx. & c. i. i. Etenim licet unicuique Assessor tribuatur a Iustiniano Proconsulibus Cappadociae & Palaestinae a se recens institutis, cuiusque salarium praestari jubeatur e publico, hoc dictum e forma quam erga ceteros omnes provinciarum rectores observatam vidimus, quibus unicuique Assessorum sibi socium adfiscere permittitur. Quare ut apud ceteros magistratus Assessor ille pro Legato sumi non potest, qui solis Proconsulibus dabatur olim a Senatu; ita quoque cum de Proconsulibus illis novis Cappadociae & Palaestinae agitur, Assessorum pro Consiliario, non autem pro Legato, accipere par est. Unde recte Iulianus *παιδευτορ* (ita enim dicitur in dictis No-

Aug. l. 6. Conf. c. 10. Iosephus l. 1. contra Apionem.

Kampid. in Alex.

I. un. C. De ann. & C. adm. nistr.

Nov. 6. de mandatis Principum c. 6.

vellis) *Consiliarium* utrobique vertit.

VIII. Quemadmodum provinciae assignatae populo, per Proconsules administrabantur; ita provinciae quas Augustus Principum cura retinuerat, per Legatos Caesaris. quae alia erat species Legatorum distincta a Legatis Proconsulum. quamvis etiam Legati Caesaris suos quoque secundarios Legatos haberent ex instituto Augusti, teste Dione. In eas autem provincias quae consularia erant vel praetoriae mittebantur ex parte Caesaris Legati, qui *Consulares* dicti, vel *Legati pro Praetore*. Strabo eas vocat *καπελοβουτας* *ὑπαρχους* & *καπελοβουτας* *πρωθυμους*. Passim occurrunt in veterum monumentis *Consulares*: qui trahendi ad Legatos Caesaris & provinciarum rectores, quibus jure consulari provinciae administrandae concessa erant, et si nunquam gessissent consularum; quemadmodum supra monuimus id usurpatum in Proconsulibus qui jure consulari provinciis populi erant praefecti. Minutis provinciis rectores praeficiebantur ex equestri ordine, Praesidum nomine, vel Procuratorum. Unde fluxit illa distinctio provinciarum in proconsulares, legatorias, & praesidiales, quae aliquoties occurrit in scriptoribus historiae augustae. Ceterum, ut inquit Macer, *Praesidis nomen generale est; eoque & Proconsules & Legati Caesaris, & omnes provincias regentes, licet Senatores sint, Praesides appellantur.* Post Constantini aetatem imminuta sunt pleraque magistratum nomina & officia, omnem harum rerum curam ad se trahente Principe. Mitto de Legatis exercituum, legionum, & cohortium verba facere, quia nihil ad institutum nostrum conferre possunt.

IX. Novum genus magistratum emerit ex Constantini institutione, scilicet Vicarij Praefectorum praetorio; de quibus hic pauca dicenda, quae illustrandis aliquot hujus Dissertationis articulis usui futura erunt. Quatuor Praefectis, quibus orbem Romanum fere partitus Constantinus, aliquos Vicarios adjecit, qui non jurisdictione mandata a Praefectis, sed a Principe sibi data, in judiciis reddendis uterentur. Ne tamen de dignitate Praefectorum praetorio detrahi videretur, vires Praefectorum agere dicuntur Vicarij, unde illis nomen, & apud Ausonium praefectarum titulo secundo provincias tenere, & in Codice Vicariam agere praefecturam, & praefecturam praetorianam trahere portionem. Fascibus & securi ornati erant, & vice sacra judicabant. Vetus Poeta de Valerio Proculo: *Ter vice qui sacra discinxit iurgia iudex.* Vicariorum autem certus erat numerus, qui a Principe missi, in Dioecesium sibi assignatis, id est, in tractu multas provincias com-

Iulianus de off. pro. consular.

Strabo l. 1.

L. 1. de iudic. Praetoria.

l. 1. de iudic.

l. 1. de iudic.